

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 26 stycznia 2023 r.

Pozycja 22

POSTANOWIENIE z dnia 13 grudnia 2022 r. Sygn. akt Ts 104/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący
Krystyna Pawłowicz – sprawozdawca
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym, zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 19 maja 2022 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej K.W.,

po s t a n a w i a:

uwzględnić zażalenie oraz nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 6 kwietnia 2021 r. (data nadania), K.W. (dalej: skarżąca) – reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru – zarzuciła niezgodność art. 15zzu ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, ze zm.; dalej: ustawa marcowa) w zakresie, w jakim „przepis ten przewiduje, iż «w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 nie wykonuje się tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego» – (bez prawa do odszkodowania dla wierzyciela, a także bez ustalenia granic czasowych wprowadzonych stanem zagrożenia epidemicznego oraz stanem epidemii, co skutkuje brakiem ochrony prawa własności wierzyciela, niezasadnym ograniczeniem prawa własności wierzyciela, brakiem ochrony prawnej życia prywatnego wierzyciela, preferowaniem praw dłużnika z pominięciem praw wierzyciela, stanem braku wykonywania prawomocnych wyroków, tj. naruszeniem prawa do Sądu)”, z art. 21 ust. 1 w związku z art. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 47 w związku z art. 31 ust. 3, art. 64 w związku z art. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdaniem skarżącej art. 15zzu ust. 1 ustawy marcowej – przez to, że „nie ma żadnego uzasadnienia sanitarnego, epidemiologicznego i nie chroni zdrowia” – narusza konstytucyjne zasady ochrony własności oraz ochrony prawnej życia prywatnego, a także jest niezgodny z konstytucyjnym prawem do sądu.

2. Postanowieniem z 19 maja 2022 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) z uwagi na to, że art. 15zzu ustawy marcowej został uchylony przez art. 20 ustawy z dnia 8 kwietnia 2022 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 830), która weszła w życie 15 kwietnia 2022 r. z mocą obowiązującą od 24 lutego 2022 r.

Trybunał przypominał, że w myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Skarżący musi wykazać zatem, że w wyniku wydania ostatecznego rozstrzygnięcia w jego sprawie doszło do faktycznego i aktualnego naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw. Celem kryterium aktualności jest zapobieżenie rozszerzeniu skargi konstytucyjnej, polegającemu na upodobnieniu jej do skargi powszechnej (*actio popularis*). Wymagane jest więc wykazanie, że naruszenie ma charakter aktualny, a nie potencjalny – konieczne jest istnienie aktualnego interesu prawnego skarżącego w merytorycznym rozstrzygnięciu skargi. Trybunał uznał, że naruszenie, wskazane przez skarżącą, nie ma już charakteru aktualnego. Skarżąca upatruje naruszenia swoich konstytucyjnych wolności i praw w odmowie wykonania tytułu wykonawczego nakazującego opróżnienie lokalu mieszkalnego. Podstawą prawną tej odmowy był art. 15zzu ustawy marcowej, który – decyzją samego ustawodawcy – został wyeliminowany z systemu prawnego; tym samym skarżąca (jako wierzyciel) ma obecnie możliwość skutecznego przeprowadzenia egzekucji komorniczej prawomocnego tytułu wykonawczego.

Odpis powyższego postanowienia wraz z uzasadnieniem został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 25 maja 2022 r.

3. W sporządzonym przez pełnomocnika piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 30 maja 2022 r. (data nadania), skarżąca złożyła zażalenie na postanowienie z 19 maja 2022 r., w którym zarzuciła Trybunałowi naruszenie:

– art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK w związku z art. 417¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.; dalej: k.c.) „poprzez ich niezastosowanie, co wyrażało się w odmowie nadania dalszego biegu skardze kasacyjnej [powinno być: konstytucyjnej – przyp. TK] w wyniku błędnego przyjęcia, jakoby «naruszenie wskazane przez Skarżącą nie miało już charakteru aktualnego» z uwagi na uchylenie art. 15zzu ust. 1 [ustawy marcowej] (...) – podczas gdy wydanie orzeczenia w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną jest w dalszym ciągu konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw Skarżącej, albowiem pomimo uchylenia w/w normy prawnej powstały nieodwracalne skutki prawne w sferze majątkowej Skarżącej i niemajątkowej – wywołane obowiązywaniem niekonstytucyjnej normy prawnej – i będą one trwały w dalszym ciągu (naruszenie ma charakter aktualny, a nie potencjalny), a tym samym zachodzi wprost przesłanka zastosowania art. 59 ust. 3 [u.o.t.p.TK] (...) – bez rozpoznania skargi i stwierdzenia niezgodności zaskarżonej normy prawnej z Konstytucją Skarżąca zostanie pozbawiona możliwości dochodzenia naprawienia szkody wyrządzonej wskutek obowiązywania niekonstytucyjnej normy prawnej – zgodnie z art. 417¹ § 1 [k.c.] (...)”;

– art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK „poprzez jego zastosowanie, co wyrażało się w odmowie nadania dalszego biegu skardze kasacyjnej [powinno być: konstytucyjnej – przyp. TK],

podczas gdy skarga spełnia wymogi określone w ustawie – skarga spełnia przesłanki warunkujące przekazanie jej do merytorycznego rozpoznania”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym, badając w szczególności, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdzono istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu (art. 37 ust. 1 pkt 4 lit. c w związku z art. 61 ust. 7 u.o.t.p.TK).

2. Wniesione zażalenie na postanowienie z 19 maja 2022 r. podlega uwzględnieniu.

3. Należy zauważyć, że Trybunał Konstytucyjny umarza postępowanie na etapie merytorycznym (art. 59 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK) albo odmawia nadania dalszego biegu skardze na etapie kontroli wstępnej (art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK), jeżeli akt normatywny w zakwestionowanym zakresie utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia przez Trybunał. Podkreślenia jednak wymaga, że z art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK wynika, że możliwe jest wydanie wyroku w przedmiocie skargi konstytucyjnej, jeżeli w postępowaniu zainicjowanym tą skargą wydanie orzeczenia o akcie normatywnym, który utracił moc obowiązującą przed wydaniem orzeczenia, jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15 (OTK ZU A/2017, poz. 51) stwierdził, że „nie jest tak, iżby zainicjowanie postępowania w sprawie kontroli konstytucyjnej w trybie skargi konstytucyjnej w odniesieniu do przepisu, który przed wydaniem wyroku Trybunału utracił moc obowiązującą (został zmieniony albo uchylony) było równoznaczne z zaistnieniem sytuacji, o której jest mowa w art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK. W kontekście art. 59 ust. 3 u.o.t.p.TK podkreślenia wymaga, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego – utrwalonym na gruncie art. 39 ust. 3 ustawy o TK z 1997 r. [tj. ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.)], stanowiącego odpowiednik obowiązującej regulacji – przesłanką uzasadniającą kontrolę konstytucyjności przepisu jest ustalenie, że zachodzi związek pomiędzy kwestionowanym uregulowaniem a ochroną konstytucyjnych praw i wolności. Związek ten zachodzi wówczas, gdy spełnione są trzy przesłanki:

- po pierwsze – przepis będący przedmiotem oceny zawiera treści normatywne odnoszące się do sfery praw i wolności konstytucyjnie chronionych;
- po drugie – nie istnieje żaden alternatywny instrument prawny (poza ewentualnym uznaniem przepisu za niekonstytucyjny), który mógłby spowodować zmianę sytuacji prawnej ukształtowanej definitywnie, zanim ów przepis utracił moc obowiązującą;
- po trzecie – ewentualna eliminacja danego przepisu z systemu prawnego stanowić będzie skuteczny środek przywrócenia ochrony praw naruszonych obowiązaniem kwestionowanej regulacji prawnej.

O ile uwzględnienie powyższych przesłanek nie zawsze może dać wynik jednoznaczny, za trafną należy uznać dyrektywę interpretacyjną art. 39 ust. 3 ustawy o TK z 1997 r., wyrażoną w wyroku TK z 12 grudnia 2000 r. o sygn. SK 9/00 (OTK ZU nr 8/2000, poz. 297), a która zachowuje aktualność na gruncie art. 59 ust. 3 obowiązującej u.o.t.p.TK, zgodnie z którą «[w] razie wątpliwości w tym względzie domniemanie przemawia na rzecz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej».

Wziąwszy pod uwagę powyższe, Trybunał w obecnym składzie zauważa, że pomimo utraty mocy obowiązującej przez art. 15zzu ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, ze zm.), wydanie orzeczenia w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych praw skarżącej sformułowanych przede wszystkim w art. 64 Konstytucji, a ocena tego zagadnienia w niniejszej sprawie przekracza ramy kontroli wstępnej.

W związku z powyższym należało – na podstawie art. 61 ust. 8 zdanie pierwsze u.o.t.p.TK – postanowić jak w sentencji.